

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Perfectionibvs Moribvsqve Divinis Libri XIV

Lessius, Leonardus

Antverpiae, 1620

Cap. IV. Quo modo natura ratione carens ordinetur ad gloriam Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46817](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46817)

nos illud conferat; imò summam gloriam suam in summa benevolentia & beneficentia erga nos constituit. Sicut si aliquis Princeps potentissimus & nullius egens, omnem gloriam suam constitueret in beneficentia & liberalitate erga subditos, & summam eorum felicitatem, summam duceret esse suam gloriam, quis non summo amore summaque laude profectum diceret hunc Principem, eò quòd tali modo quærat gloriam?

CAPVT IV.

Quo modo natura ratione carens ordinetur ad gloriam Dei.

DIXIMVS Capite primo gloriam Dei formalem extrinsecam consistere in tribus actibus vitalibus nature rationalis, consideratis vt circa Deum versantur, nempe in cognoscere, amari, & gustari, & in iisdem consistere summum bonum illius nature: quare cum natura ratione carens non sit capax talium actuum, videndum quare ratione ad gloriam Dei ordinetur, illique seruiat. Quod vt intelligatur, notandum est, Deum ita esse finem vltimum nature rationalis, vt etiam sit eius finis proximus; cum non sit aliquid infra Deum ad cuius gloriam vel commodum ipsa possit ordinari. Vnde solus Deus est finis immediatus ad cuius solius gloriam ipsa est condita. Verùm nature irrationalis Deus ita est finis vltimus, vt ipsa etiam alium finem habeat ad quem proxime natura sua destinetur, nempe naturam humanam, ad cuius obsequium mundus iste corporeus cum omnibus rebus corporalibus quæ ipso continentur, conditus est. Quòd enim omnia animalia & viuentia sint propter hominem, patet Genes. 1. *Faci illud, inquit, hominem ad imaginem & similitudinem nostram, & preest piscibus maris, & volatilibus celi, & bestiis, vniuersaq; terra, &c.* & Psalm. 8. *Constituisi cum super opera manuum tuarum, omnia subiecisti sub pedibus eius, &c.* Si omnia viuentia, & ipsa terra est propter hominem, par est credere, cetera quoque non viuentia, vt orbis caelestes & elementa, eius causa esse condita: quòd etiam ipsorum motus & operationes omnes declarant, quibus assidue homini seruiunt: neque vllis alius potest eorum vsus assignari, cum Angelica natura mundo corporali non egeat. Homo itaque finis est proximus totius istius machinæ. Hinc ceteris omnibus creatis, digestis, ornatis &

Deus est finis proximus & vltimus natura rationalis.

Mundus est propter hominem.

pra-

preparatis, vltimo loco Conditus est homo, & veluti heres ac dominus in possessionem vrbis inductus.

65 Porro duplex obsequium homini mundus præstat, quo illum ad finem suum iuuet. Primum præbet ei habitationem, & omnia quæ ad vitam corporis sunt opportuna. Vnde est ei instar domicilij pulcherrimi & amplissimi omni genere supellectilis, & rerum affluentia instructissimi. Cum enim homo non solum animo, sed etiam corpore constet, egebat loco corporali in quo degeret, & innumeris adminiculis corporalibus ad hanc vitam temporalem placidè & iucundè peragendam, donec transferretur ad æternam. Et quamuis fortè in æterna locus corporalis absolvè ei non sit necessarius; tamen quia etiam tunc corpore constabit, par est vt in illa quoque statu locum conditioni corporis congruentem habeat. Itaque non solum in hac vita, sed etiam in futura mundus corporeus illi pro habitaculo seruiet, nam quidem parte sui inferiora, tunc suprema, quæ hac incomparabiliter pulchrior & excellentior.

Duplex officium mundus præstat homini: habitationem & omnia vitæ corporali necessaria: & Conditoris notitiam.

66 Alterum obsequium, quod mundus homini præstat, pertinet ad animam, nimirum quod veluti præco ingerat ei notitiam sui Conditoris, declarando illius potentiam, sapientiam, bonitatem, pulchritudinem, prouidentiam, & ceteras diuinas perfectiones, iuxta illud Psalm. 18. *Celi enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annuntiat firmamentum.* Cum enim anima humana (propter quam sunt omnia corporalia) sit infima in ordine intelligentium, fit vt aded sit imbecilla, ad intelligendum, vt nullam rem spiritum aut corporalem cognoscere possit, nisi sensuum adminiculo. quæ ob causam, postulat nisi corpori, vt per sensus possit venire in notitiam rerum creaturarum sub sensu cadentium, & per hanc notitiam, accedente diligente consideratione & ratiocinatione, in notitiam sui & communis omnium Conditoris.

67 Ob hæc causam non solum ea quæ corporali vitæ sunt necessaria voluit Deus esse in mundo, sed etiam alia innumera, nimirum vt sua pulchritudine & varietate specimen quoddam exhibeat excellentiæ Conditoris, per quod homo ipsum cognoscat, cognitum amet, colat, reueretur, laudet, & gratias agat. Sicut enim palatium summa arte extructum, & imago optimis coloribus & magna industria perfecta, ostendit excellentiam artificum: ita mundus iste & res omnes quæ sub sensum cadunt, ostendunt apertè excellentiam sui Officis: nam hæc omnia arte & potentia vnius artificis facta sunt. Magnitudo terræ, maris, montium, & celo-

Cur Deus tam multa fecerit homini non necessaria.

rum ostendunt eius magnitudinem & potentiam : pulchritudo solis, lunæ, stellarum, & aliarum rerum omnium, declarant eius pulchritudinem : subtilitas & artificium quod in omnibus rebus, præsertim in animantium structura cernitur, eius sapientiam : summa cuiusque rei in sua specie perfectio, eius perfectionem : rarissimus ordo in cursu calorum & rerum vicissitudinibus, eius providentiam. imò in singulis rebus, si quis bene attendat, hæc omnia nobis mirabili modo indicantur, quia nihil est adeò vile quod non sit plenum (vt ita dicam) miraculis & subtilitatibus menti humanæ impenetrabilibus, quæ nobis Dei potentiam, sapientiam, & influxum occultissimum insinuant. Si verò simul omnia cõsiderentur tamquam integrum opus ipsius, manifestè ostendunt, ipsum esse bonum quoddam infinitum, in quo omne genus bonorum excellentissimè continetur; ac proinde ipsum esse supra omnia amandum & colendum. Hæc omnia, & quidquid omnino absque peculiari reuelatione de Deo à nobis cognosci potest, docent nos res creatæ quæ sub sensum cadunt. Hinc Apostolus ad Rom. 1.

Quod notum est Dei, manifestum est in illis; Deus enim illis manifestavit. Inuisibilia enim ipsius à creatura mundi, per ea quæ facta sunt intellecta, conspiciuntur: sempiterna quoque eius virtus & Diuinitas sensus est: Quidquid de Deo, cognosci naturaliter potest, id Philosophis fuisse manifestum: quia inuisibiles Dei perfectiones iam inde à creatione mundi per ipsa opera factæ sunt visibiles, & ex ipse operibus intellectæ, videntur. Vbi Apostolus indicat eas videri per opera, sed mediante discursu, quia ex operum consideratione intelliguntur. Idem habetur Sap. 13. Magnitudine speciei & creatura cognoscibiliter poterit creator horum videri. Græcè est:

Ἐκ μεγέθους κἀλλοῦς καὶ ποσότητος ἀναλόγου ἡμεῖς οὐροῦ τῶν θεοπέτραι.
Ex magnitudine pulchritudinis creaturarum per analogiam opifex ipsarum cernitur. vbi notandum, illud ἀναλόγως, per analogiam, quæ denotatur qua ratione ex rebus creatis ad Creatorem mente debemus ascendere, nempe per analogiam, non per similitudinem: nam quantumuis res creatæ sint magnæ & pulchræ, nullam tamen inter ipsas & Conditorum est similitudo, sed solum analogia & proportio quædam; quia omnis perfectio quæ est in rebus creatis, est longè alterius rationis & sublimiore modo in Opifice; quod optime explicatur à Dionysio lib. De mystica Theologia, præsertim cap. 4. & 5.

Ratione huius analogicæ repræsentationis, mundus iste rectè dici-

Deus ex rebus creatis cognoscitur per analogiam.

dicitur præco & testis Diuinitatis, cuius vox toto orbe auditur, & ab omnibus gentibus potest intelligi, iuxta illud Psalm. 18. *Non sunt loquela neque sermones quorum non audiantur voces eorum. In finibus Diuinitatis*

omnem terram exiuit sonus eorum, &c. Huius vocis testimonio Deus ab initio usque ad finem vitur ad se mortalibus insinuan-

dum. Vnde Apostolus Act. 14. ait, quod Deus, etsi præteritis sæculis permisit gentes ingredi vias suas, nec ad eas miserit Prophetas sicut ad Iudæos; tamen non sine testimonio semetipsum reliquit benefaciens de celo, dans pluias & temporum fructifera, implens cibo & letitia corda nostra. de quo testimonio ita S. Prosper lib. 2. De uocatione gentium cap. 4. Quod est autem hoc testimonium quod semper Domino deseruiuit, & numquam de eius bonitate ac potestate conticuit, nisi ipsa totius mundi inenarrabilis pulchritudo, & inenarrabilem beneficiorum eius diues & ordinata largitio, per que humanis cordibus quadam æternæ legis tabula præbebantur, ut in paginis elementorum ac voluminibus temporum, communis & publicæ diuine institutionis doctrina legeretur? nimirum, esse vnum omnium Conditorum potentissimum, sapientissimum, optimum, quem omnes amare, timere, colere, cui omnes obedire ac seruire debeant. Ad-

dit Prosper: *Calum ergo cunctaq; caelestia, mare & terra, omniaque qua in eis sunt, consono speciei suæ ordinationisque consensu protestabantur gloriam Dei, & prædicatione perpetua maiestatem sui loquebantur auctoris.* Hoc tamen præconium & testimonium creaturaru-

rum, etsi cum auxilio interno (quod pro tempore & loco non deerat) esset sufficiens ad insinuandam hominibus Dei cognitionem, plerique tamen illi non attenderunt, vnde illis non profuit,

71 ut videm Prosper ait. Sicut mundus ratione illius repræsentationis dicitur præco & testis Diuinitatis, ita etiam dicitur speculum, ut

insinuat Apostolus 1. Corinth. 13. *Videmus nunc per speculum in enigmate.* vbi nomine speculi res creatas vel imaginarias similitudines

ex rebus creatis acceptas intelligit. *Videmus per speculum,* quia in creaturis non est silentium, sed per earum cognitionem analogico mentis ascensu transeundum ad Creatorem intus latentem, eas formantem & conseruantem. *In enigmate,* quia non clare sicut est in seipso, sed obscure & quasi coniectando Deum ex rebus creatis cognoscimus. Denique mundus est *instar tabulae*, in qua Diuinitas adumbrata: est *instar libri* omnibus gentibus expositi, in quo ea quæ ad Deum pertinent, legi possunt.

72 Ratione huius repræsentationis omnes creaturæ dicuntur laudare

Mundus est præco & testis Diuinitatis

Est speculum Diuinitatis

Est instar tabulae & libri

*Quomodo
omnes crea-
tura laudent
Deum.*

*Bonitas cre-
rum consistit
in represen-
tatione diui-
narum per-
fectionum.*

dare & benedicere Creatorem; quia quantum in ipsis est, totam naturam rationalem ad hoc excitant. Hinc fit ut quamvis res creata varios usus habeant in mundo, ratione quorum *bona* dicuntur; præcipua tamen earum bonitas consistat in hac representatione, qua diuinas perfectiones representant. Hæc enim est maxime intrinseca; & sequitur immediate entitatem rei cuiusque: quæ quod est perfectior, eò etiam perfectius Conditoris perfectiones refert. Vnde sicut veritas rerum consistit in conformitate cum arte diuina seu idea secundum quam factæ sunt, à qua tamquam à propria mensura suam speciem acceperunt: ita earum bonitas & primarius usus consistit in representatione perfectionis sui Opificis, ad quem usum principaliter sunt conditæ, ut expresse docet S. Prosper lib. 2. De vocatione Gensium cap. 4. *Cælum, inquit, terra, & mare, omnisque creatura que videri atque intelligi potest, ad hanc præcipue disposita est humani generis utilitatem, ut natura rationalis de tot contemplatione specierum, de experimentis tot bonorum, ad cultum & dilectionem sui imbueretur auctoris, implente omnia Spiritu Dei, in quo vivimus, mouemur, & sumus.* Vnde patet, hunc esse finem rerum immediatum & intrinsecum, (quatenus nimirum res sunt seu esse habent) quo nullus poterat esse nobilior.

Ex his constat, quo modo natura ratione carens ad Deum ut 73 vltimum finem ordinetur; nimirum, quatenus obsequium præstat naturæ rationali in iis quæ ad corporalem vitam pertinent, ut vivere ad beatitudinem promerendam possit; & quatenus illi representat & prædicat gloriam & excellentiam Conditoris.

CAPVT V

Quomodo natura rationalis ad gloriam Dei ordinetur.

*Natura ra-
tionalis di-
plexiter ad
gloriam Dei
ordinatur.*

NATURA rationalis duobus modis considerari potest. Primo, 74 secundum suam entitatem, quatenus est natura talis speciei. Secundo, ut per intellectum & voluntatem est capax Diuinitatis. Si priore modo consideretur, ordinatur ad Dei gloriam communi quadam ratione; sicut & natura ratione carens, nimirum ut per suam entitatem est representatiua diuinarum perfectionum. Multo tamen perfectius eas representat, quam omnes naturæ ratione carentes, quia est imago Diuinitatis; cum illæ tantum se habeant instar vestigij. Vnde Angelica natura cum perfecte se cognoscat, longe